

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	2ObdoV/3/2014
Identifikačné číslo spisu:	8008200137
Dátum vydania rozhodnutia:	30.06.2015
Meno a priezvisko:	JUDr. Viera Pepelová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2015:8008200137.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu: JUDr. Jozefa Tarabčáka, so sídlom v Prešove, Hlavná 13, správcu konkurznej podstaty úpadcu L. I., bývajúceho v U., D. XX, proti žalovanému: GRM Internacional Export - Import, s. r. o., so sídlom v Poprade, Murgašova 88, o zaplatenie 19 708 384,78 eur (593 734 800,-- Sk), o dovolaní žalobcu proti rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Obo 67/2011 zo dňa 27. mája. 2013, takto

rozhodol:

Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Obo 67/2011 zo dňa 27. mája 2013 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a ďalšie konanie.

Odôvodnenie

Napadnutým rozsudkom Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj ako Najvyšší súd) ako súd odvolací zmenil rozsudok Krajského súdu v Bratislave č. k. 3 NcCb/1/2008-175 zo dňa 15. 04. 2011, v znení opravných uznesení zo dňa 06. 05. 2011, č. k. 3NcCb 1/2008-179 a zo dňa 25. 05. 2011, č. k. 3NcCb/1/2008-185 tak, že žalobu zamietol. Svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že žalobca nepreukázal svoje tvrdenie o tom, že na základe jeho sprostredkovania spoločnosť Potočný KEG Viedeň uzavrela so spoločnosťou Bencroft Corporation zmluvy o kúpe ropy, medi a gasoilu, teda nepreukázal splnenie podmienky pre vznik nároku na províziu.

Žalobca sa podaným návrhom domáhal zaplatenia sumy 19 708 384,78 eur (595 988 800,-- Sk) s prís. s poukazom na skutočnosť, že so žalovaným mal uzavretú zmluvu o sprostredkovaní č. 002/96, na základe ktorej sa zaviazal pre neho vyvíjať činnosť smerujúcu k tomu, aby mal možnosť uzavrieť kúpnu zmluvu s treťou osobou a žalovaný sa zaviazal zaplatiť žalobcovi odmenu. V dôsledku toho žalobca vyvíjal pre žalovaného činnosť smerujúcu k uzatvoreniu kúpnych zmlúv. V roku 1996 žalovaný uzatvoril tri kúpne zmluvy, prvá bola na dodávku 50 000 MT medi, druhá zmluva na dodávku 2 800 000 MT ropy a tretia zmluva bola na dodávku 1 500 000 metrických ton gazoilu. Na základe zmluvy o sprostredkovaní čl. 4.1 bol žalovaný zmluvne viazaný zaplatiť odmenu, aj keď sprostredkuje obchod štvrtej osobe. Žalobca na základe zmluvy a dodatku č. 002/96 vyfakturoval žalovanému za činnosť, ktorú pre neho vyvíjal, zmluvne dohodnutú odmenu vo výške 596 008 800,-- Sk, ktorú žalovaný neuhradil, a to ani na základe upomienok. Po späťvzatí časti žaloby po výške 2 254 000,-- Sk

predmetom konania zostala suma 593 734 800,-- Sk (19 708 384,78 eur).

Krajský súd v Prešove rozsudkom zo dňa 15. 04. 2011 č. k. 3NcCb/1/2008-175 uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcovi 18 512 516,69 eur s 0,1% úrokom z omeškania za každý deň omeškania od 19. 06. 2003 do zaplattenia. Konanie ohľadom sumy 74 819,093 eur zastavil a v prevyšujúcej časti návrh žalobcu zamietol. V odôvodnení súd prvého stupňa uviedol, že považuje za preukázané to, že medzi žalobcom a žalovaným došlo k uzavretiu sprostredkovateľskej zmluvy č. 002/1996 zo dňa 04. 03. 1996 a jej dodatku zo dňa 03. 08. 1996 a za preukázané považoval aj to, že došlo k naplneniu čl. 4 bod 4.1, keďže z obsahu dodatku zo dňa 03. 08. 1996, ale aj obsahu pripojeného trestného spisu ČSV: OÚV-262/20-PP-96 a vyšetrovacieho spisu OÚV-523/20-PP-1997 vyplýva, že žalobca sprostredkoval pre žalovaného príležitosť uzavrieť s tretou osobou zmluvu s obsahom ako je uvedený v dodatku zo dňa 03. 08. 1996 s tým, že tento následne prostredníctvom konateľa žalovanej spoločnosti a súčasne spoločníka spoločnosti Potočný KEG Viedeň uzavrel tieto zmluvy so spoločnosťou BENCROFT CORPORATION, a to na komodity, ako je uvedené v dodatku zo dňa 03. 08. 1996 a tiež v zmluvách, ktoré sú pripojené v trestnom spise, obsah ktorých potvrdil aj predstaviteľ spoločnosti BENCROFT CORPORATION. Žalovaný síce popieral uzavretie zmlúv medzi uvedenými spoločnosťami, avšak o ich existencii súd nemal pochybnosť, keďže k ich uzavretiu došlo 30. 06. 1996, a preto, ak žalobca a žalovaný uzatvárali dodatok k zmluve o sprostredkovaní dňa 03. 08. 1996 vedeli o ich obsahu a ich obsah aj premietli do uvedeného dodatku. V tomto dodatku sa totiž presne uvádza množstvo a komodity, ktoré boli predmetom sprostredkovateľských zmlúv. Súd preto nepovažoval za potrebné vykonať ďalšie dokazovanie ohľadom existencie týchto zmlúv. Riadiac sa právnym názorom odvolacieho súdu mal súd prvého stupňa za to, že došlo k naplneniu článku 4 bod 4.1 zmluvy o sprostredkovaní a súčasne došlo aj naplneniu článku 2 bod 2.3, podľa ktorého sprostredkovateľovi vzniká nárok na províziu, ak je uzavretá zmluva, ktorá je predmetom sprostredkovania. Keďže v danom prípade došlo k uzavretiu kúpnych zmlúv, žalobcovi ako sprostredkovateľovi vznikol nárok na dohodnutú províziu, ktorá, ako vyplýva z vykonaného dokazovania a zo správy Ruskej obchodnej komory, zodpovedá obvyklej provízii za sprostredkovanie obdobných zmlúv v uvedenom čase.

Proti rozsudku súdu prvého stupňa v časti, ktorou súd žalobe vyhovel, podal žalovaný odvolanie, ktorým navrhol rozhodnutie súdu prvého stupňa zmeniť a žalobu v napadnutej časti zamietnuť. V odvolaní uviedol, že skutkové zistenie prvostupňového súdu je založené len na fotokópiách zmlúv v trestných spisoch a fotokópii potvrdenia spoločnosti BENCROFT CORPORATION. Podľa žalovaného zmluvy so spoločnosťou BENCROFT CORPORATION neboli uzavreté a k ich podpisu z jeho strany nedošlo. Konateľ žalovaného, ktorý bol v rozhodnom čase tiež štatutárnym orgánom spoločnosti Potočný KEG Viedeň, v priebehu konania opakovane poprel, že došlo k uzavretiu kúpnych zmlúv so spoločnosťou BENCROFT CORPORATION a žiadal, aby žalobca na preukázanie ním tvrdených skutočností predložil nie fotokópie, ale originály týchto listín. Mal za to, že z originálov by sa dalo zistiť, že nejde o jeho skutočný podpis, a teda že spoločnosť Potočný KEG Viedeň takéto zmluvy nikdy neuzavrela. Súd prvého stupňa považoval žalobcom tvrdené skutočnosti za dokázané napriek tomu, že žalovaný pravosť a pravdivosť rozhodujúcich dôkazov poprel, pričom vychádzal z ich fotokópií. Poukazuje tiež na skutočnosť, že podpis konateľa žalovaného bol uvedený iba na jednej z fotokópií týchto zmlúv, založených v trestnom spise. Ako dôvod, pre ktorý považoval súd prvého stupňa uzavretie zmlúv za preukázané, uviedol aj dodatok č. 1 k zmluve o sprostredkovaní, v ktorom množstvá komodít súhlasili s množstvami v údajne uzatvorených zmluvách. Z procesného hľadiska sa jedná o nepriamy dôkaz, ktorý je založený na logickom pravidle o vylúčení tretieho. V danom prípade je však možností oveľa viac, preto je tento záver súdu nedôvodný a nesprávny.

Dovoláním napadnutým rozsudkom odvolací súd rozsudok súdu prvého stupňa v napadnutej časti zmenil tak že žalobu zamietol.

Podľa názoru odvolacieho súdu, žalobca nepreukázal, že spoločnosť BENCROFT CORPORATION so spoločnosťou Potočný KEG Viedeň alebo so žalovaným zmluvy uzavrela. Uviedol, že fotokópie listín založené v uvedených trestných spisoch sú neprehľadné, nie je z nich zrejmé, kto ich vyhotovil, z akých podkladov, ktoré z nich sú konečným znením, ktoré len pracovným znením, či sú kompletne, ktoré z

príloh a dodatkov, ku ktorej listine patria. Odvolací súd je toho názoru, že ani podpísanie dodatku k pôvodnej zmluve a časová súvislosť nie je dostatočným dôkazom, ani nepodporuje záver o tom, že zmluvy boli uzavreté. Konanie oboch účastníkov zmluvy možno považovať za neštandardné, nedôsledné a nepresné. Zmluva o sprostredkovaní, od ktorej obe strany odvodzujú práva a povinnosti v predmetnej obchodnej záležitosti, bola uzavretá 4. marca 1996. Zmluva sa týka sprostredkovania voči dodávateľovi Planeta International Company so sídlom v Odeze na Ukrajine a spoločnosť BENCROFT CORPORATION sa v nej nespomína. Nie je v nej ani uvedené, čoho sa má sprostredkovanie týkať. Spoločnosť BENCROFT CORPORATION, ako tretia osoba, voči ktorej má sprostredkovanie smerovať, bola do zmluvy rukou písaným textom doplnená až 3. augusta 1996. Až v dodatku je uvedený druh tovaru, na ktorý sa zmluva vzťahuje, aj spôsob určenia výšky provízie (nie celková výška provízie).

Odvolací súd ďalej konštatuje, že ak boli sporné kúpne zmluvy podpísané 30. júna 1996, ako tvrdí žalobca, znamenalo by to, že zmluvným podkladom ich sprostredkovania nebola uvedená zmluva o sprostredkovaní, pretože jej pôvodné znenie sa na uvedené sprostredkovanie nevzťahovalo. V takom prípade nebola ani písomne dohodnutá provízia za sprostredkovanie a zmyslom doplnenia potom mohol byť dôvod, ktorý uvádza žalovaný, že žalobca chcel mať písomnou zmluvou pokrytú sprostredkovaciu činnosť vykonanú v predmetnej obchodnej veci.

Odvolací súd je toho názoru, že ani zo znenia dodatku č. 002 k zmluve, nemožno usudzovať, že zmluvy boli uzavreté. Uvedenie množstva jednotlivých komodít v dodatku svedčia o tom, že už bolo známe predpokladané množstvo tovaru, ktorého sa majú zmluvy týkať, nesvedčia však o tom, že zmluvy boli uzavreté. Ďalej konštatuje, že znenie článku 3 dodatku nie je presné, pretože slovné spojenie za splnenie podmienok sa dá vyložiť ako stanovenie podmienok pri splnení, ktorých provízia patrí ale aj tak, že podmienky boli splnené, a preto patrí provízia. V druhom prípade by však nič nebránilo, aby bola provízia už vyčíslená a nie uvedený len spôsob jej určenia uvedením odmeny za mernú jednotku tej, ktorej komodity.

Žalobca svoje tvrdenie o tom, že na základe jeho sprostredkovania spoločnosť Potočný KEG Viedeň uzavrela so spoločnosťou BENCROFT CORPORATION zmluvy o kúpe ropy, medi a gasoilu nepreukázal. V tejto súvislosti poukázal súd aj na podanie žalovaného zo dňa 10. 04. 2010 (je zrejmé, že sa jedná o podanie zo dňa 10. 04. 2013, keďže ide o reakciu žalovaného na pojednávanie, konané dňa 26. 03. 2013), v ktorom je podľa odvolacieho súdu podrobne popísaná situácia a postup, ako došlo k rokovaniu so spoločnosťou BENCROFT CORPORATION, resp. jej predstaviteľom pánom Meglparizdem v Bratislave. Ďalej odvolací súd poukázal na skutočnosť, že žalovaný popiera uzavretie zmlúv medzi spoločnosťou BENCROFT CORPORATION a ním, ako aj spoločnosťou Potočný KEG Viedeň a jednoznačne to tvrdí aj vo svojich výpovediach zachytených v trestných spisoch ČSV: OÚV-262/20-PP-99 a OÚV-523/20-PP-97. Keďže žalobca nepreukázal splnenie podmienky pre vznik nároku na províziu, rozhodnutie súdu prvého stupňa zmenil tak, že žalobu zamietol.

Proti rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca dovolanie s poukazom na ustanovenia § 241 ods. 2 písm. a/ O. s. p. v spojení s § 237 písm. f/ O. s. p. a ust. § 241 ods. 2 písm. b/ O. s. p. V dovolaní uvádza, že mu bola odňatá možnosť konať pred súdom tým, že odvolací súd svoje rozhodnutie opieral o podanie žalovaného zo dňa 10. 04. 2013, o ktorom nemal vedomosť, nakoľko nebola táto listina oboznámená na pojednávaní dňa 27. 05. 2013, čo je zrejmé zo zápisnice z pojednávania. Rovnako táto listina nebola žalobcovi ani zaslaná, hoci o zaslanie listín predložených žalovaným žiadal v podaní zo dňa 11. 04. 2013; a teda sa k predmetnému podaniu nemohol ani vyjadriť, nakoľko o ňom nemal žiadnu vedomosť.

Žalobca ďalej v dovolaní poukazuje aj na inú vadu, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, pričom táto vada podľa neho spočíva v nesprávnom vyhodnotení dôkazov, resp. v tom, že odvolací súd na niektoré dôkazy vôbec neprihliadal a postupoval v rozpore s ust. § 213 O. s. p. V danom prípade odvolací súd rozhodol inak na základe tých istých dôkazov bez toho, aby boli opätovne vykonané. Odvolací súd nevykonával ani výsluch svedka L. I., t. j. úpadcu, hoci mu tento oznámil písomne, že vzhľadom na finančnú situáciu nemá prostriedky, aby sa dostavil na pojednávanie do

Bratislavy, avšak je pripravený na otázky súdu reagovať písomne. Vykonanie tohto dôkazu navrhoval aj žalovaný, pričom žalobca navrhoval vykonať tento dôkaz výsluchom prostredníctvom dožiadaného súdu.

Dovolateľ poukazuje na skutočnosť, že uzavretie zmlúv konštatovala aj Krajská prokuratúra v Prešove v liste zo dňa 14. 04. 2000, č. Kpt 1962/97-72, v ktorom uvádza, že spoločnosť BENCROFT CORPORATION potvrdila v dvoch správach z 18. 10. 1997 a 28. 02.1998, že zmluvy síce boli uzavreté, avšak k ich naplneniu nedošlo z dôvodu, že práve Ing. L. ako reprezentant kupujúcej strany nesplnil zmluvné podmienky. Tiež uvádza, že odvolací súd neprihliadol na listiny, na ktoré poukázal prvostupňový súd v rozhodnutí, a to dôkaz nachádzajúci sa na č. 1. 83 spisu OÚV-523/20/PP-1997- list BENCROFT CORPORATION úpadcovi, kde potvrdzuje uzavretie zmlúv a zároveň oznamuje, že ďalej neboli kontrakty realizované z dôvodov na strane Potočný KEG Viedeň. Odvolací súd podľa žalobcu tiež neprihliadal na výpoveď úpadcu ešte na pojednávaní dňa 03. 10. 2003, kde vypovedal, že ústne bolo dohodnuté, že sa zmluva vzťahuje aj na BENCROFT CORPORATION a bola dohodnutá aj výška provízie, čo bolo neskôr písomne premietnuté do dodatku č. 2. Aj keď odvolací súd sám konštatuje podpis jednej z kúpnych zmlúv, nezaoberal sa dôvodnosťou uplatneného nároku ani v tejto časti.

Vzhľadom na uvedené žalobca navrhuje dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zmeniť tak, že potvrdí rozsudok súdu prvého stupňa a zaviazhe žalovaného na náhradu trov dovolacieho konania, alternatívne aby dovolací súd napadnutý rozsudok zrušil a vrátil vec na ďalšie konanie.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolacích (§ 10a ods. 2 O. s. p.) po zistení, že dovolanie podal účastník konania za splnenia podmienok, stanovených v § 241 ods. 1 O. s. p., proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto mimoriadnym opravným prostriedkom (§ 238 ods. 1 O. s. p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O. s. p.), preskúmal napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu v rozsahu, vyplývajúcom z ustanovenia § 242 ods. 1 O. s. p. a dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

Dovoláním ako mimoriadnym opravným prostriedkom možno napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O. s. p.). Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu v prípadoch, uvedených v ustanovení § 237 písm. a/ až g/ O. s. p. v znení účinnom do 31. 12. 2014 a proti rozsudku odvolacieho súdu je prípustné aj v prípadoch uvedených v ustanovení § 238 O. s. p.

V predmetnej veci dovolanie smeruje proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej. Prípustnosť dovolania je daná v zmysle § 238 ods. 1 O. s. p.

Podľa § 241 ods. 2 O. s. p. v znení účinnom do 31. 12. 2014 dovolanie možno odôvodniť len tým, že a/ v konaní došlo k vadám, uvedeným v § 237, b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci.

Z citovaného ustanovenia vyplýva, že dovolací súd je viazaný nielen rozsahom dovolania, ale aj uplatneným dovolacím dôvodom, vrátane jeho obsahového vymedzenia. Obligatorne sa zaoberá len vadami konania, uvedenými v § 237 O. s. p. a inými vadami, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

Žalobca v dovolaní namieta, že v konaní pred odvolacím súdom mu bola odňatá možnosť konať (§ 237 písm. f/ O. s. p.).

Pod odňatím možnosti konať pred súdom možno rozumieť taký vadný postup v občianskom súdnom konaní, ktorým sa účastníkovi znemožnila realizácia tých jeho procesných práv, ktoré sú mu Občianskym súdnym poriadkom priznané za účelom zabezpečenia účinnej ochrany jeho práv a právom chránených záujmov.

Uvedenú procesnú vadu žalobca namieta s poukazom na to, že odvolací súd pri hodnotení dôkazov vychádzal aj z vyjadrenia žalovaného zo dňa 10. 04. 2013, zaslaným v priebehu odvolacieho konania, s ktorým ho odvolací súd na pojednávaní, konanom dňa 27. mája 2013 neoboznámil, v dôsledku čoho nemohol zaujať stanovisko ku skutočnostiam, uvádzaným žalovaným.

Ako vyplýva z obsahu zápisnice o pojednávaní pred odvolacím súdom zo dňa 27. 05. 2013, odvolací súd oboznámil obsah spisu Krajského súdu v Prešove č. k. 4Cb/293/1999 s uvedením pojednávaní, ktoré sa v priebehu konania pred súdom prvého stupňa do vylúčenia predmetnej veci na samostatné konanie (uznesenie Krajského súdu Prešov č. k. 4Cb 293/99-272 zo dňa 31. 08. 2007) konali. Skutočnosť, že žalobca, ktorého právny zástupca sa pojednávania zúčastnil, bol oboznámený aj s uvedeným podaním žalovaného, zo zápisnice nevyplýva. Žalobca preto nemohol zaujať stanovisko k okolnostiam, ktoré žalovaný uvádzal ako jeden z dôkazov o neuzavretí kúpnych zmlúv, na základe ktorých žalobca požadoval zaplatenie vymáhanej pohľadávky a ktoré zohľadnil odvolací súd pri hodnotení skutkového stavu veci. Je preto daná existencia žalobcom namietaného dovolacieho dôvodu podľa § 237 písm. f/ O. s. p.

Inou vadou konania je procesná vada, ktorej dôsledkom je vecná nesprávnosť rozhodnutia na základe porušenia procesných ustanovení, upravujúcich postup súdu v občianskom súdnom konaní.

Podľa § 213 ods. 1 O. s. p. odvolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil súd prvého stupňa s výnimkami ustanoveným v odsekoch 2 až 7. Ak má odvolací súd za to, že súd prvého stupňa dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, dokazovanie v potrebnom rozsahu opakuje sám (§ 213 ods. 3 O. s. p.).

Ako vyplýva z citovaných ustanovení, ak sa odvolací súd chce odchýliť od skutkových zistení súdu prvého stupňa, má dokazovanie sám v potrebnom rozsahu opakovať a zadovážiť si tak rovnocenný podklad pre odlišné hodnotenie dôkazov v zmysle § 132 O. s. p. Nie je preto možné, aby odvolací súd ku svojim odlišným skutkovým zisteniam, vedúcim k záveru o neopodstatnenosti žaloby, dospel iba na základe prehodnotenia dôkazov, vykonaných súdom prvého stupňa. Za opakovanie dokazovania nemožno považovať procesné prednesy účastníkov konania a ich právnych zástupcov a rovnako ani správu o doterajšom priebehu konania, keďže táto povinnosť vyplýva odvolaciemu súdu z ustanovenia § 215 O. s. p.

Ako je zrejmé zo zápisnice z odvolacieho pojednávania v predmetnej veci, odvolací súd v zmysle ustanovenia § 213 ods. 3 O. s. p. nepostupoval a nezadovážil si rovnocenný zákonný podklad pre odlišné hodnotenie dôkazov. Konanie pred odvolacím súdom je preto postihnuté inou vadou, ktorá má za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O. s. p.).

Na základe uvedených skutočností dovolací súd podľa § 243b ods.2 veta prvá, § 243b ods. 4 O. s. p. dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. V novom rozhodnutí odvolací súd rozhodne aj o trovách odvolacieho a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O. s. p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 5 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.